

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARINA GÖRE UZAKTAN EĞİTİM
SÜRECİNDE KONUŞMA EĞİTİMİ*

*Speaking Education During Distance Education Process According to Turkish Teacher
Candidates*

Yelda KÖKÇÜ¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Elazığ Türkiye, yokcu@firat.edu.tr, orcid.org/0000-0003-1232-5235

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:

20.05.2024

Kabul/Accepted:

06.09.2024

DOI:

10.18069/firatsbed.1486985

Anahtar Kelimeler

Konuşma becerisi, pandemi, çevrim içi ders, öğretmen adayı.

Keywords

Speaking Education, pandemic, online lesson, pre-service teachers.

ÖZ

Konuşma, geçmişten günümüze duygu ve düşünceleri aktarmak, çevre ile iletişim kurmak için kullanılan temel iletişim becerisidir. Birden çok unsurun eşgüdümü olarak işleyişine dayalı olan bu beceride meydana gelen sorunlar, bireyin diğer dil becerilerini etkilemekte ve yaşamın her aşamasında kendini göstermektedir. Bu noktada öğrencilerin konuşma becerilerini iyileştirmek eğitim kurumlarının her aşamasında hassasiyetle üzerinde durulması gereken bir konudur. Türkçe dersleri ise öğrencilerin söz konusu becerisini daha iyi seviyelere taşıyabileceği derslerin başında gelmektedir. Üniversitelerde lisans eğitimi açısından da önemli etki alanına sahip olan konuşma becerisine ilişkin uygulamalar, Covid-19 pandemisi döneminde uzaktan eğitim kanalları aracılığıyla yürütülmeye çalışılmıştır. Bu noktada uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen uygulamaların konuşma becerisine olan yansımalarını tespit etmek önemlidir. Bu çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecinde işlenen “Konuşma Eğitimi” dersine yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitel yaklaşımda fenomenolojik (olgubilimsel) desende yürütülen çalışmanın örneklem grubu ise ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak altı maddeden oluşan görüşme kılavuzu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tekniğinden yararlanılmış olup elde edilen veriler belli temalar altında toplanmış ve tematik kodlamalar yapılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen veriler incelenerek tablolar hâlinde sunulmuştur. Çalışma sonunda uzaktan eğitim sürecinde işlenen “Konuşma Eğitimi” dersine yönelik olarak Türkçe öğretmen adaylarının olumlu ve olumsuz yönde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

ABSTRACT

From past to present, speaking is the basic communication skill used to convey feelings-thoughts and communicate with the society. Problems in this skill, which is based on the coordinated functioning of multiple elements, affect the individual's other language skills and have an impact at every stage of life. At this point, improving students' speaking skills is an issue that should be emphasized sensitively at every stage of educational institutions. Turkish lessons are one of the courses where students can improve this skill to better levels. This skill, which has an important impact on undergraduate education in universities, has been tried to be developed through online education channels during the Covid-19 pandemic. At this point, it is important to determine the reflections of online education practices on speaking skills. In this study, it was tried to determine the opinions of Turkish pre-service teachers' about the "Speaking Education" course taught in the online education process. The sample group of the study, which was carried out in the phenomenological design in qualitative approach, was selected according to the criterion sampling method. A semi-structured interview guide consisting of six openended questions was used as a data collection tool. In the analysis of the data, content analysis technique was used, the data obtained were collected in certain themes and thematic coding was done. As a result of the analysis, the data were analyzed and presented in tables. As a result of the findings, it was determined that Turkish pre-service teachers stated positive and negative opinions about the “Speaking Education” course taught in the online education process.

Atıf/Citation: Kökçü, Y. (2024). Türkçe Öğretmeni Adaylarına Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Konuşma Eğitimi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 3, 1301-1315.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Yelda KÖKÇÜ, yokcu@firat.edu.tr.

* Bu çalışma 11. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumunda (USBES 2023) özet bildiri olarak sunulmuştur

1. Giriş

Covid-19 pandemisi, Çin'in Vuhan Eyaleti'nde ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan bir virüs salgınıdır (Sağlık Bakanlığı, 2021). Ülkelerin mevcut sistemleri üzerinde ciddi ekonomik, siyasal, sosyal etkilere neden olan salgın (Oğurlu, 2020), süregelen akışı değiştirerek insanların sosyal yaşamını sınırlandırmış, okullarda yürütülen eğitim-öğretim süreçlerini etkileyerek uzaktan eğitimden yararlanılmıştır. Bu noktada eğitim süreçlerinin aksamaması ve devam etmesi amacıyla çevrimiçi öğrenme araçları kullanılarak eş zamanlı öğrenmeye imkân tanıyan (Yıldız vd., 2021) öğretim sistemleri sürece dâhil edilmiştir.

Bilgi ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, bu noktada eğitim paradigmasını da değiştirerek (Güneş, 2000) alan yazına “uzaktan eğitim, e-öğrenme-web öğrenme” gibi kavramları dâhil etmiştir (Demir, 2014). Küresel iletişim ağı, bilimsel araştırmaların, küresel değişimlerin ve küresel eğitimin temel bilgi kaynağıdır. Bu ağlar aracılığıyla etkili sözlü, yazılı ve görüntülü iletişim ağları oluşturulmaktadır. Eğitimciler ise küresel iletişim ağlarını, uzaktan eğitim fırsatları için tercih etmektedir (İşman, 2011). Eğitim sürecinde öğretmen ve öğrenci senkron ya da asenkron bir şekilde teknolojik öğretim sistemleri yardımıyla iletişim kurabilir (Al-Arimi, 2014). Nitekim iletişim teknolojileri öğrenme ortamlarına esneklik kazandıran ve öğrenmenin niteliğini artırmaktadır (Göktaş, Yıldırım ve Yıldırım, 2008). Uzaktan eğitim, öğrenme sürecindeki değişkenleri önemseyen ve neredeyse iki yüzyıla sahip bir anlayışı temsil eder (Moore, Dickson Deane ve Galyen, 2011). Bu noktada uzaktan eğitim, dünyada ve Türkiye’de birçok kuruluş ve üniversite tarafından da uygulanarak etki sahasını genişletmiştir (Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2012).

Uzaktan eğitimin tarihsel gelişim sürecine bakıldığında uzaktan eğitim ile ilgili ilk çalışmalar İngiltere, İsveç, Amerika Birleşik Devletleri’nde farklı uzaktan eğitim faaliyetleri yapılarak başlatıldığı görülür. 19. yüzyılda çeşitli yaş, meslek ve konuma sahip bireyler “mektupla öğretim” yoluyla ilgili branşlarda eğitim alma imkânı bulmuştur. Teknolojik gelişmeler doğrultusunda mektupla öğretimi, eğitsel radyo ve televizyonlar takip etmiştir (İşman, 2011). Ülkemizde ise uzaktan eğitim ön lisans, lisans tamamlama, lisans ve yüksek lisans düzeylerinde gerçekleştirilmektedir (Akdemir, 2011). Nitekim Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişiminin dört evrede gerçekleştiği görülür (Bozkurt, 2017):

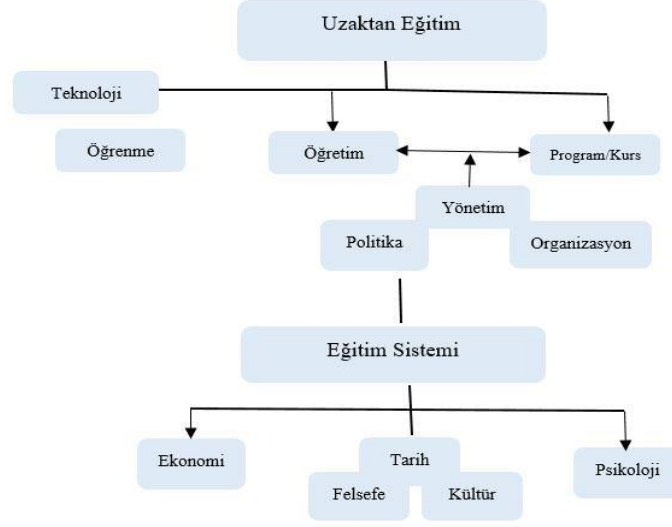
- 1.Dönem- Tartışma ve öneriler: Kavramsal (1923-1955)
- 2.Dönem- Yazılarak: Mektupla (1956-1975)
- 3.Dönem- Görsel ve işitsel araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995)
- 4.Dönem- Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-...)

Tarihsel gelişimi de göz önünde bulundurulduğunda uzaktan eğitimin; öğrenci ve öğretmenleri mekândan bağımsız kılan, çoklu öğretim araçlarının süreç içerisinde kullanıldığı planlı ve kurumsal (Moore ve Kearsley, 2005) ve eğitim etkinliklerini planlayanlar ve uygulayanlar arasında etkileşimli ortamlar oluşturan avantajlı bir yapı olduğu görülmektedir (Alkan, 1987). Bu yolla aynı zamanda mekân ve zaman ayrılıkları nedeniyle ilgi duydukları alana ilişkin bilgi edinemeyen ya da almak istediği bazı dersleri alamayan birçok öğrenci, işlevsel bir alternatif öğrenme aracını kullanma fırsatı yakalamaktadır. Fiziki olarak öğretmen ve öğrencinin ayrı olduğu, etkili iletişim kanalları aracılığıyla güçlü bağların kurulduğu kurum tabanlı ve yapılandırılmış eğitim olan uzaktan eğitim sürecinde etkili olan ana ve yardımcı unsurları Moore ve Kearsley (2012) Şekil 1’deki gibi açıklamaktadır:

Şekil 1’de de yer aldığı üzere uzaktan eğitim sistem yaklaşım modeli; uzaktan eğitim sürecinin teknoloji altyapısına dayalı öğrenme ve öğretim süreçlerini etkileyen ve eğitim sistemlerini şekillendiren bir anlayışı yansıtmaktadır. Çok boyutlu yönü ile uzaktan eğitim, tamamen anlamdaş olmayan “dış çalışma, evde çalışma, uzaktan öğrenme” gibi farklı terimleri bünyesinde barındırır.

Uzaktan eğitim, eğitim sürecinin desteklenmesi ve sürdürülmesi için gerekli öğretmen-öğrenci etkileşiminin uzaktan yürütüldüğü ve iletişim işinin teknolojik araçlar yardımıyla devam ettirildiği bir süreci karşılar (Kaya, 2002). Bu yolla farklı ortamlarda sanal öğrenme toplulukları oluşturulabilir, öğrenciler gözlemlerini, bilgilerini ve tecrübelerini paylaşmak için birbirleriyle etkileşim kurabilirler (VanderVen, 1994; Wolfe, 1994). Yüz yüze eğitim fırsatının olmadığı uzaktan eğitim sürecinde “bilgisayar, cep telefonu, internet, konferans” gibi araç-gereçler kullanılmaktadır (Koçdar, 2006). Bu noktada internet tabanlı çevrim içi dersler, uzaktan eğitim sürecinde kullanılan yöntemler arasında yer alır. Çevrim içi öğretim/ders, internet tabanlı yazılımlar aracılığıyla öğretmen ve öğrencilerin sanal sınıflarda eş zamanlı olarak bir araya geldikleri öğretim türüdür (İzmirli ve Akyüz, 2017). Uzaktan öğrenme ortamları, öğrenme stilleri ve öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak tasarlanırsa öğrenme sürecinin verimi de aynı şekilde artması beklenir (James ve

Gardner, 1995). Nitekim işlevsel bir şekilde tasarlanan uzaktan eğitim ortamları sayesinde derslerin hedef ve kazanımlarına ulaşılması kolaylaşacaktır.

Şekil 1. Uzaktan Eğitim Sistem Yaklaşım Modeli (Moore ve Kearsley, 2012'den akt. Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp, 2016)

Konuşma eylemi ise insanlık tarihi ile birlikte ele alınmalıdır. Üretimsel-dönüşümlü dilbilimin temsilcisi olan Chomsky, her insanın dil öğrenme ve kullanma yetisine sahip olarak dünyaya geldiğini savunmaktadır (Ergenç, 2000). Biyolojik ve zihinsel gelişim ile birlikte insan, söz konusu becerisini kullanmaya başlar ve konuşur (Kurudayıoğlu, 2003). Konuşma, zihinde başlayan duygu ve düşüncelerin sözlü olarak aktarımına dayanan bir dil yetisidir (Güneş, 2007). İlgili alan yazına bakıldığında konu ile ilgili pek çok tanım yapıldığı görülür. Genel olarak konuşma, duygu, düşünce ve isteklerin bir merkezden başka bir merkeze doğuştan sahip olunan becerinin kullanılarak seslerden oluşan dil örgüsü aracılığıyla aktarıldığı psikofizik bir süreçtir (Erdem, 2019; Taşer, 2012; Güneş, 2007; Adalı, 2003; Demirel, 1999; Çongur, 1995). Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2015: 6) da sözlü iletişim (konuşma); "bireyin iletişim kurmasını, duygu, düşünce, gözlem ve hayallerini paylaşmasını ve başkalarıyla iletişim kurmasını sağlayan dil becerisi" olarak açıklanmaktadır. Bu noktada insanı insan yapan en önemli özellik düşünme ve düşündüklerini karşı tarafa aktarabilme yani konuşabilme becerisidir (Aksan, 2003). Dolayısıyla düşüncenin, bilginin, uygarlığın ve kültürün gelişmesinde ve bu niteliklerin nesilden nesile aktarımında konuşmanın önemi büyüktür (Temizyürek, 2007). Bireysel ve toplumsal niteliklere sahip söz konusu beceri, bireyin iletişim kurması ve dünyayı anlamlandırmasına yardımcı temel dil gereksinimlerindedir.

Birey okula başlamadan önce konuşmayı öğrenmiş durumdadır. Ancak bu konuşma ailesinden ve etkileşimde bulunduğu çevreden derin izler taşır. Çocuğun okula başlamasıyla birlikte konuşma becerisi gelişigüzelikten sıyrılarak daha planlı ve programlı şekilde kontrol edilen bir beceri hâline gelmektedir. Bu nedenle okulda verilen eğitimin bireyin ömür boyu kullanacağı konuşma becerisinin nitelikli bir şekilde gelişmesinde yadsınamaz rolü vardır (Sever 1993; Doğan, 2009). Çünkü duygu ve düşünceleri karşı tarafa etkili bir şekilde aktarabilmek hem yetenek hem de beceri işidir. Dolayısıyla doğru ve güzel konuşmak sürekli pratik ve eğitim gerektirmektedir (Temizyürek, 2007). Bu aşamada örgün öğretim kurumlarının rolü ön plana çıkmaktadır.

Örgün öğretim kurumları aracılığıyla öğrencilerin sahip oldukları bu becerinin üst düzey kullanımı hedeflenmektedir (Doğan, 2009). Konuşma sürecinde öğrencilerin ulama, vurgu, tonlama gibi söyleyiş özelliklerinin ölçünlü (standart) dile uygun bir şekilde kazandırılması öğretim sürecinin sorumluluğundadır. Ayrıca öğrencilerin temel söz varlıklarının zenginleştirilmesi ve bu sayede onların anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi gerekir (Sever, Kaya ve Aslan, 2006). Bu noktada konuşma eğitiminin amacı, bireyin etkili söz söyleme becerilerini geliştirmektir. Nitekim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) konuşma öğrenme alanına yönelik olarak konuşma kurallarını günlük yaşamda kullanma, sesini ve beden dilini

etkili kullanma, belli bir konuya ilişkin hazırlıklı konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanmalarına yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Söz konusu kazanımlar aracılığıyla etkili iletişim kurma becerileri gelişmiş, karşılaştığı sorunları iş birliği çerçevesinde ele alan, sorunlara çözüm bulabilen, güzel konuşan aynı zamanda konuşulanları doğru bir şekilde anlayıp yorumlayabilen öğrenciler yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda (2018) da “konuşmanın unsurları, bellek, beden dili, konuşma türleri, konuşma yöntem-teknikleri ve konuşma etkinliği tasarlama” gibi içeriklere yer verilmektedir. Genel olarak bakıldığında ise dil becerisi ile ilgili dersler kapsamında öğrencilerin konuşma pratikleri yapmaları önemlidir. Becerilerin deneyim ve pratikle kazandırılabilmesi düşüncesinden hareketle derste öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirecek ve konuşma becerilerine yönelik farkındalıklarını artıracak etkinliklere yer verilmesi yerinde olacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Uzaktan eğitim yoluyla yürütülen TRÖ 361 Konuşma Eğitimi dersinin teorik içeriği tamamlandıktan sonra dersin uygulama aşamasında öğrenciler belli temalar çerçevesinde hazırlıklı konuşma yapmışlardır. Öğrenciler yapacakları konuşmanın içeriğine uygun gerekli bilgi ve belgeler toplayarak konuşma içeriklerini hazırlamış, hazırlık süreçlerinde ise konuşma provaları yaparak konuşma hatalarını düzeltme fırsatı bulmuşlardır. Uygulamaların başlama tarihi öğrencilere önceden duyurularak seçtikleri konuya hazırlanmaları ve gerekli bilgileri toplamaları sağlanmış daha sonra sınıf listesi sırasına göre sunumlar gerçekleştirilmiştir. Pandemi dönemi şartları gereği konuşma sunumları sanal sınıfta gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler online ortamda kameraları açık bir şekilde, konuşmalarının içeriğine katkıda bulunacak materyallerden de yararlanarak sunumlarını gerçekleştirmişlerdir. Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim ile yürütülen Konuşma Eğitimi dersine ilişkin görüşlerinin ve süreçte varsa yaşanan sorunların belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma becerilerine yönelik görüşlerini belirlemek ve uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları tespit etmektir.

2. Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olan olgubilimsel (fenomenolojik) yaklaşıma göre desenlenmiştir. Olgubilimsel araştırmalarda amaç, bireylerin bir konu hakkındaki olguları nasıl deneyimlediklerini belirlemek olup (Merriam, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2013) olguya ilgili derinlemesine bilgi edinmek esastır (Creswell, 2017). Olgubilim insanların olguları nasıl deneyimlediklerine ve olgulara ilişkin düşüncelerini belirlemeye odaklanır (Marton, 1988). Nitekim fenomenoloji sadece bir betimleme olmamakla beraber araştırmacının yaşamış deneyimlere anlam yüklediği yoruma dayalı bir süreçtir (Creswell, 2016). Bu noktada Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma becerilerine yönelik görüşlerini belirlemek ve süreçte yaşadıkları sorunları tespit etmek için bu araştırma olgubilimsel desende yürütülmüştür.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu belirleme aşamasında amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu noktada seçilen örneklemin kişi sayısı bakımından azlığı ya da çokluğu yerine, örneklemin araştırmacının ihtiyaç duyduğu durumu sağlayıp sağlamadığı (Türnüklü, 2000) ve veri doygunluğu (Marshall vd., 2013) göz önünde bulundurularak TRÖ 361 Konuşma Eğitimi dersini alan 3. sınıf öğrencileri çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Buna göre araştırmanın çalışma grubunu pandemi sürecinde uzaktan eğitim gören toplam 26 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların doğdukları bölge ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır:

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

	n	%	
Coğrafi Bölge	Doğu Anadolu Bölgesi	13	50
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9	34.61
	Akdeniz Bölgesi	2	7.69
	Ege Bölgesi	1	3.85
	Marmara Bölgesi	1	3.85
Cinsiyet	Kadın	18	69.23
	Erkek	8	30.77

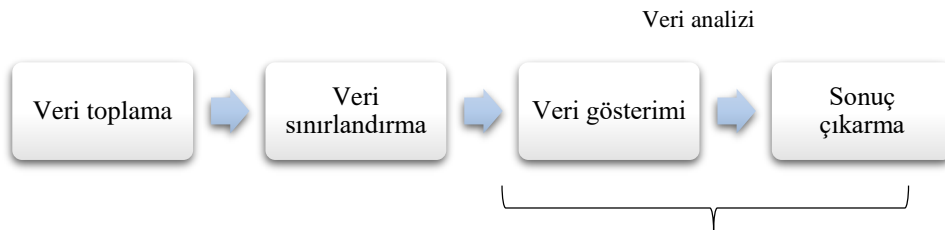
Tablo 1'e bakıldığında katılımcıların %50'sinin Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ilde doğdukları, %30'unun erkek %69'unun ise kadın olduğu görülmektedir. Çalışmada yerel ağız kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla katılımcıların doğdukları bölgeye ilişkin bilgiye yer verilmiştir. Burada katılımcıların %50'sinin Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir ilde doğdukları görülmektedir. Bu oran katılımcıların yerel ağız kullanım alışkanlıklarını yansıtmaya açısından önemlidir. Ege (n=1) ve Marmara Bölgesi'nde (n=1) yer alan bir ilde doğan katılımcı sayısının ise oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Fenomenolojik araştırmalarda veri toplamanın yaygın yollarından biri de katılımcılara açık uçlu sorular yönelmektir (Kallio vd., 2016). Bu çalışmada verilerin toplanması aşamasında yapılandırılmış görüşme kılavuzundan yararlanılmıştır. Görüşme kılavuzu, görüşme yapan kişinin süreçte kullandığı ve görüşme yapılacak kişilere uygulanan ve görüşmecinin görev ayrıntılarını içeren belgedir (Karasar, 2017). Görüşme kılavuzunun oluşturulması aşamasında ilgili alan yazın taranarak hedef sorular belirlenmiş ve ardından iki alan uzmanının görüşlerine başvurularak maddeler yapılandırılmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının pandemi döneminde yürütülen TRÖ 361 Konuşma Eğitimi dersi kapsamında konuşma becerilerine ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanan kılavuz, pandemi döneminin şartları gereği Google Formlar aracılığıyla öğretmen adayları ile paylaşılmıştır. Hazırlanan çevrimiçi form, gönüllülük esasına dayalı olarak öğretmen adayları tarafından doldurulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. İçerik analizinde birbiriyle ilgili olan veriler belli temalar etrafında toplanarak yorumlanmakta (Yıldırım ve Şimşek, 2013), sınıflara kodlara ve kategorilere ayrılmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2018). Bu noktada araştırma verileri temalara, ardından kategoriler belirlenerek açık kodlamalar yapılmıştır (Patton, 2014; Creswell, 2016). Miles ve Huberman (2016) nitel araştırmalarda veri analizi sürecini aşağıdaki gibi açıklamaktadır (Şekil 2):

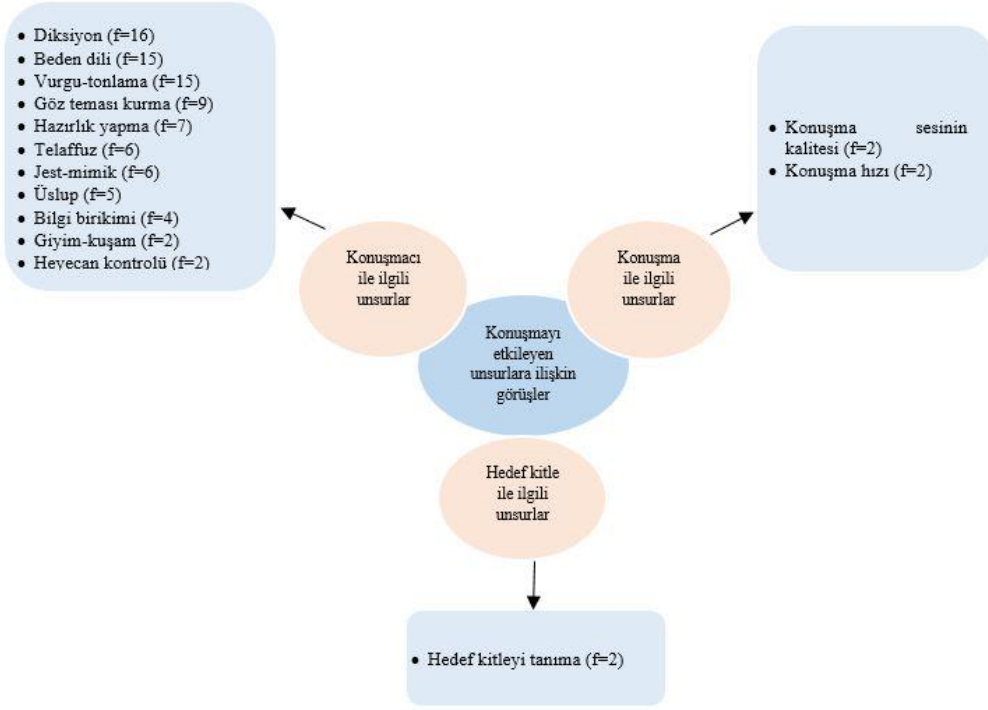
Şekil 2. Nitel Veri Analizi İşlem Şeması

Katılımcılardan edinilen görüşler, açık kodlama sistemine göre araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Kodlamalar yapılırken ilgili alan yazın göz önünde bulundurulmuş ve bu yolla "kategori netliği" sağlanmaya çalışılmıştır. Kodlayıcı güvenilirliğini sağlamak (Miles ve Huberman, 2016) için ise başka bir alan uzmanının görüşüne başvurularak yapılan kodlamalar kontrol edilmiştir. Bu süreçte Miles ve Huberman'a (2016) ait güvenilirlik formülünden yararlanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğinin tespit edilmesi amacıyla

Güvenirlilik=Görüş Birliği Sayısı/ (Toplam Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı Sayısı) formülü kullanılmış ve güvenirlilik değeri %91 olarak hesaplanmıştır.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümde katılımcıların konuşma becerilerine ilişkin veriler yer almaktadır. Katılımcıların görüşleri doğrudan aktarılmış ve katılımcılar K1., K2., K3.... şeklinde kodlanmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. Katılımcıların Konuşmayı Güzel ve Etkili Kılan Unsurlara İlişkin Görüşleri

Katılımcıların konuşmayı etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri “konuşmacı ile ilgili unsurlar, konuşma ile ilgili unsurlar ve hedef kitlenin özellikleri ile ilgili unsurlar” şeklinde sınıflandırılmıştır. Katılımcılar etkili ve güzel bir konuşma sürecinde özellikle diksiyon ve beden dili kullanımının önemine dikkat çekmişlerdir. Diksiyon, geniş anlam yelpazesine sahip bir kavram olduğundan alınan görüşler arasında dikkat çekilen önemli bir kavramdır. Konuşma sürecinde konuşmacının dinleyicilerle göz teması kurması, konuya ilişkin hazırlık yapması, jest ve mimiklerini anlattıkları ile uyumlu kullanarak konuşma sırasında uygun üslup belirlemesi, konuya ilişkin sahip olduğu şemalar, giyim-kuşamı, konuşma sırasında nefesini doğru bir şekilde ayarlaması ve yerel ağızdan uzak standart bir Türkçe kullanımı etkili bir konuşma yapılması açısından önemlidir. Sözcüklerin doğru bir şekilde boğumlanması, sesin niteliğini bozan unsurlardan arındırılması ve konuşma hızının ayarlanabilmesi de katılımcıların bu süreçte dikkat çektiği unsurlar arasındadır. Katılımcılardan ikisi ise etkili bir konuşma sürecinde hedef kitlenin özelliklerinin tanınmasının, konuşma sürecini etkilediğine dikkat çekmiştir.

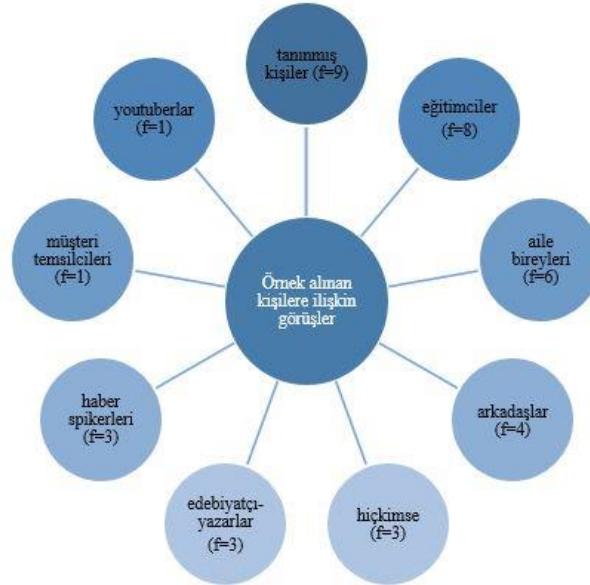
Katılımcı görüşlerinden örnekler aşağıda yer almaktadır:

K.9. Konuşmayı etkili ve güzel kılan unsurların başında hazırlık yapmak geliyor. İyi bir konuşucu olmak için her şeyden önce konuya iyi bir şekilde hazırlanmak geliyor. Konuşma sürecine geçildikten sonra ise yapılması gereken bir takım durumlar söz konusudur. Öncelikle karşıımızdaki dinleyici kitlesine karşı göz temasımızı dengeli bir şekilde oluşturmaliyiz. Daha sonrasında konuşmaya başladığımızda söylemlerimizi beden dili hareketlerimizle desteklemeliyiz. Anlatımımızı sıkıcılıktan kurtarmak adına ses tonumuza sürekli

ayar vermelimiz. Son olarak konunun dışına çıkamamak ve önemli noktaları vurgulamak adına, sözü uzatmadan konuşmamızı yapmalıyız.

K.10. Konuşma sırasında karşıımızdaki kişilerle yeteri kadar göz teması kurmak, beden dilini doğru ve etkili kullanmak, uygun ses tonuyla giriş yapmak, kendine özgü sözü çok uzun olmadan sadece konuya odaklanıp anlatmak, karşıımızdaki kişilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun kelimeler seçmek konuşmamızı daha etkili ve güzel olmasını sağlayan faktörler arasına girer.

Şekil 4 incelendiğinde katılımcıların etkili ve güzel konuşma konusunda en çok tanınmış kişileri örnek aldıkları görülmektedir. Bu kişiler genelde diksiyon konusunda alanda tanınan isimlerdir. Yine katılımcıların konuşma konusunda eğitim hayatlarında etkileşimde oldukları öğretmenlerinden de etkilendikleri ve bu konuda başarılı buldukları kişileri örnek aldıkları görülmektedir. Konuşma becerisini etkileyen unsurlar da göz önünde bulundurulduğunda bu beklenen bir durumdur. Yine katılımcılar “anne, baba, abla, amca” gibi aile bireylerinin de konuşmalarından etkilenebilir. Alınan görüşler arasında “baba” figürü ön plana çıkmaktadır. Katılımcılar diksiyon konusunda arkadaşlarını, edebiyat, siyaset ile ilgili isimleri, müşteri temsilcilerini ve Youtube kullanıcılarını örnek almaktadır. Haber spikerlerinin de Türkçeyi net ve doğru bir şekilde kullanmaları, katılımcılar tarafından değerlendirilmiş ve dikkat çekilmiştir. Katılımcıların daha çok Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden olmaları onların ana dillerini dolayısıyla dil kullanım becerilerini etkilemektedir. Katılımcılardan bazıları ise çevresinde bu konuda örnek alabilecek kimse olmadığını belirterek yerel ağız kullanımının bireyi standart dilden uzaklaştırdığını belirtmektedir.

Şekil 4. Katılımcıların Diksiyon Konusunda Örnek Aldıkları Kişilere İlişkin Görüşleri

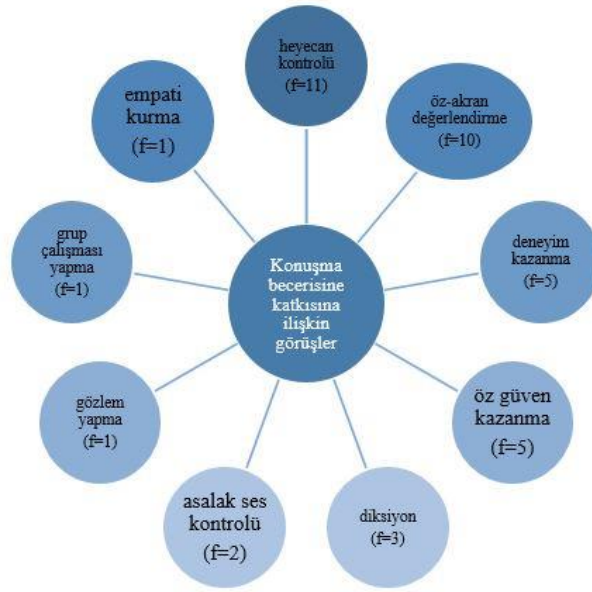
K.12. Vardır. Bunların başında üniversitemizde yer alan hocalarım gelmektedir. Derslerde onların konuşma sürecinde diksiyon ve beden dili kullanma gibi özelliklerine dikkat etmeye çalışırım. Daha sonrasında empati kurarak onların konuşma sürecindeki yapmış oldukları şeyleri kendi konuşma sürecime entegre ederim.

K.6. Öğretmen ablam ve amcamı örnek alıyorum. Buldukları ortam itibari ile her kültürden öğrenci ile karşılaşıyorlar. Katıldıkları etkinlikler, sunumlar vs ile etkili ve güzel konuşmaya dinleyicilerin dikkatimi çekmekte ve ses renklerinin uygun olduğunu düşünüyorum.

K.19. Doğu bölgesinde doğup büyüdüğüm için çevremde, ailemde örnek alabileceğim fazla kimse yok. Ama TRT spikeri Mennan Şahin'i takip ediyorum.

Katılımcılar teorik bilgilerin ardından yapmış oldukları sunumlara ilişkin görüşlerini paylaşmışlardır. Katılımcıların sunumlara ilişkin görüşleri genel olarak olumludur (Şekil 5). Bu süreçte katılımcılara etkili ve güzel konuşmaya yönelik ders içeriğine uygun olarak teorik bilgiler verilmiş katılımcılar daha sonra bu bilgileri uygulamaya koyulmuştur. Bu noktada yapılan sunumlar sayesinde katılımcılar en çok “heyecan” koduna

yüklemeye yapmıştır. Konuşma sırasında konuşmacının psikolojik hazırbulunuşluk seviyesi önemlidir. Katılımcılar da eksik oldukları yönlerin aslında kendilerini heyecanlandığını, sürece alıştıkça ve pratik yapma imkânı buldukça heyecanlarının da azaldığını belirtmişlerdir. Konuşma becerisini ölçme değerlendirme sürecinde öz değerlendirme ve akran değerlendirme kullanılmaktadır. Çevrimiçi öğretim sürecinde de öğrenciler hem arkadaşlarının yapmış oldukları konuşma örneklerini hem de kendi konuşmalarını değerlendirerek fikirlerini paylaşmışlardır. Bu durum öğrencilerin birbirlerine model olmaları açısından önemlidir. Bilgi teorik olarak beceri ise yaparak-yaşayarak kazanılmaktadır. Katılımcılar yapılan sunumların konuşma becerisi kazanma ve hazırlıklı konuşma deneyimi yaşama noktasında önemine dikkat çekmişlerdir. Konuşma deneyimlerinden yola çıkarak ise güçlü ve zayıf yönlerini görme fırsatı yakaladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum da katılımcıların öz güvenlerini olumlu yönde etkilemiştir. Konuşma sırasında dinleyiciye rahatsızlık veren aynı zamanda konuşmacının konuşma imajını zedeleyen asalak ses (dolgu sözcük) kullanımına rastlanmaktadır. Katılımcılar, yapılan sunumların asalak ses kontrolünü de kolaylaştırdığı ve kullanımının azaltılması konusunda farkındalık yarattığını aktarmaktadır. Yine “gözlem yapma, diksiyonu düzeltme, grup çalışması yapma” katılımcıların olumlu belirttikleri görüşler arasında yer almaktadır.

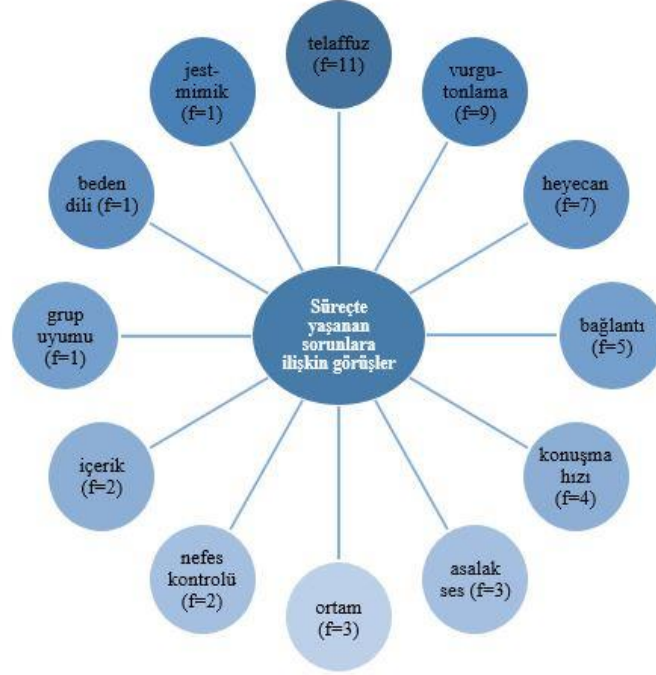
Şekil 5. Yapılan Sunumların Konuşma Becerilerine Katkısına İlişkin Katılımcı Görüşleri

K.5. Konuşma yaparken günlük hayatta da karşılaştığım en büyük sorunun heyecan olduğunu düşünüyorum. Sunum yaparken de heyecanıma yeteri kadar hakim olamamış olabilirim. Hazırlıklı konuşma yapmada ise bir prova oldu bence. Bu yüzden bana katkısı oldu. Hatta daha fazla sunum yapabilme imkânımız olsaydı iyi olurdu.

K.17. Bu ders kapsamında yaptığımız sunumların konuşma becerimize çok katkısı olduğunu düşünüyorum. Öncelikle bir toplum önünde konuşurken yaşadığım heyecan ve korkularımı yenmeme yardımcı oldu. Ayrıca diksiyonumu ve etkili konuşmamı geliştirmemde büyük katkısı oldu. Derste öğrendiğimiz bilgileri uygulamaya çalıştık ve konuşmamızın iyileşmesine birçok yarar sağladı. Sunumlarımızda daha özenli ve kurallara uyararak konuşmaya çalıştık. Umarım daha da geliştireceğiz.

Konuşma sürecinde katılımcıların yaşadığı artikülasyon sorunları, vurgu ve tonlamanın doğru yapılamaması en sık görülen sorunların başında gelmektedir (Şekil6). Katılımcıların yaşamış oldukları yoğun heyecanın etkili konuşma yapmalarının önündeki engellerden olduğu görülmektedir. Heyecan, nefes kontrolünü etkilemekte bu da bireyin konuşma hızı, sesin kalitesi üzerinde sorun yaşamasına neden olmaktadır. Bazı katılımcılar ise asalak ses çıkarmamak için ayrıca gerilip heyecanlandıklarını bunların da konuşmalarını olumsuz yönde etkilediklerine dikkat çekmiştir. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde bağlantı sorunu yaşamış ve teknik imkânların yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine girmek için

teknik cihazlara ulaşma noktasında sorun yaşamaları, cep telefonlarından bağlanmaya çalıştıklarında ise bağlantı ve internet paketi sorunları ön plana çıkmaktadır. Yaşanan bu teknik aksaklıklar, katılımcıların konuşma motivasyonlarını olumsuz etkileyerek dersin verimini düşürmektedir. Konuşma ortamında konuşmacının kendini rahat ve güvende hissetmemesi de süreçte yaşanan sorunlardandır. Ayrıca katılımcılar, konuşma içeriği oluşturma, konuşma sırasında beden dilini etkili bir şekilde kullanma, konuşmayı jest mimiklerle destekleme konularında da sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri ise grup çalışmalarına katılmak istemediğini belirterek bireysel etkinlik yapmak istediğini belirtmiştir. Bu olumsuz durumlar öğrenciler etkili konuşma yapmalarının önündeki engeller olarak karşımıza çıkmaktadır.

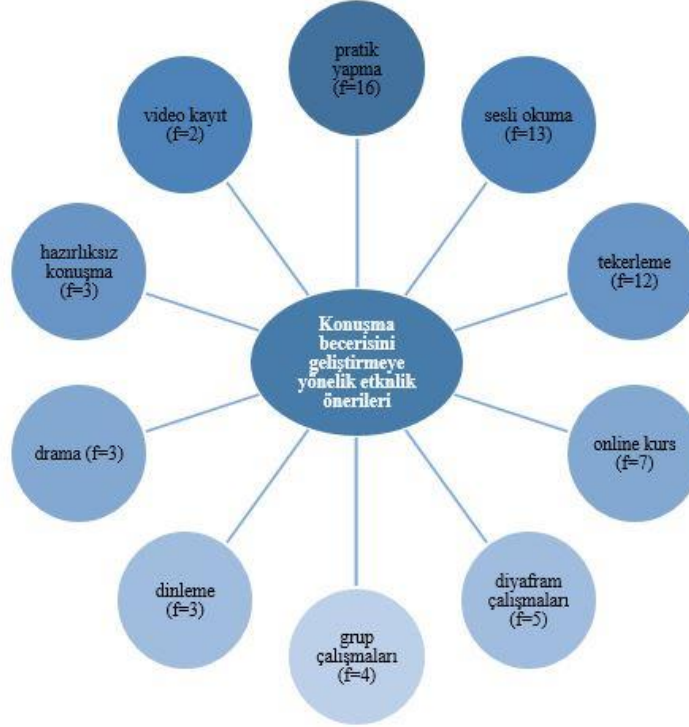
Şekil 6. Katılımcıların Süreçte Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşleri

K.8. Slayta bağlı kalmamak adına ve heyecandan dolayı asalak sesler çıkarmamak için telaffuzda problem yaşadım. Derse gürültülü bir ortamda girmek zorunda kaldım ve bunun da yaşattığı stres de etkili oldu. Online ortam olduğu için internet problemleri de kaygı düzeyini arttırdı. Her an sunum kesilebilir endişesiyle de vurgu ve tonlamaya da çok dikkat edemedim.

K.16. Konuşma sürecinde asalak sesleri sıklıkla çıkarmam sorun oluşturdu. Konuşurken bunun farkında olmasam da tekrar dinledikten sonra çok fazla bu sesleri çıkardığının farkına vardım. İleride en çok bu sorunu düzeltmeye odaklanacağım.

Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde işlenebilecek ideal bir konuşma eğitimi dersine yönelik etkinlik önerilerinde bulunmuşlardır. Öncelikle bu süreçte konuşma pratiği yapmak kullanıcıların işini kolaylaştıracaktır (Şekil 7). Bireyin konuşma düzeyini belirlemek ve buna yönelik olarak hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma pratikleri yapmalarını sağlamak önemlidir. Konuşma becerisini geliştirmek için sesli okuma çalışmaları yapmak yine en sık tekrarlanan katılımcı görüşleri arasında yer almaktadır. Bu öneriyi tekerleme çalışmaları takip etmektedir. Tekerlemeler bireyin dil becerilerinin geliştirilmesinde ve bireyi teşvik etmede kullanılacak önemli bir unsurdur. Basit ses kombinasyonları ile bireyin çıkarmakta zorlandığı seslere ağırlık verilmekte, ses yutmalarının önüne geçilmektedir. Katılımcılar da düzgün ve akıcı konuşma becerilerini geliştirmek ve dil çabukluğu kazanmak için bu yönde öneride bulunmuşlardır. Yine katılımcılar konuşma becerisini desteklemek için online diksiyon kurslarından yararlanılabileceği yönünde görüş belirtmişlerdir. Alanında uzman kişilerin hazırlamış olduğu programlar, bireyin konuşma becerisini iyileştirmek için bir seçenektir. Diksiyon için önemli unsurlardan olan nefes ve diyafram çalışmaları yapmak da katılımcılar

tarafından önerilmektedir. Diyafram egzersizleri vücuda daha fazla oksijen alınmasına imkân sağladığı için bireyin ruhsal olarak da sakinleşmesini sağlamakta ve bu durumda bireyin konuşma becerisine olumlu yansımaktadır. Yine bu süreçte dinleme etkinlikleri yapmanın, drama çalışmalarından yararlanmanın, hazırlıksız konuşma pratikleri yapmanın, konuşmaların video kayıt cihazıyla kaydedilip daha sonra eleştirel bir gözle izlenmesinin bireyin konuşma becerisini geliştirecek etkinlik önerileri arasında yer almaktadır.

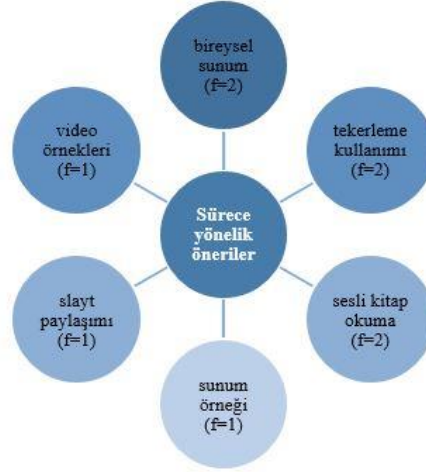

Şekil 7. Katılımcıların Yapılabilecek Etkinliklere Yönelik Görüşleri

K.6. Öncelikle diyafram çalışmaları yapılarak ses eğitimi verilmeli. Daha sonra bireyin konuşma yaparken bir sorun yaşayıp yaşamadığını çözmemiz ve ardından yaşanan soruna bir çözüm bulmamız gerekir. Örneğin dil tembelliği olan bir bireyin ağızına kalem koyularak çalışma yaptırabiliriz. Ya da telaffuzunda zorlandığı harfler varsa bu harflerin yoğun olarak kullanıldığı tekerlemeler kullanılabilir.

K.19. Derste konuştuğumuz gibi tekerleme çalışmaları özellikle tercih edilen etkinlikler içinde yer almaktadır. Bunu yanı sıra bireyin kendini rahatça ifade etmesi için hazırlıksız konuşmaları tercih ederim. Bireyin kendini tanıtmayı istekleri ve hayallerini paylaşması vs. Ek olarak bireyin akranlarıyla grup çalışmaları yaptırılabilir.

Katılımcılar konuşma eğitimi dersinin yürütülmesine ilişkin birtakım önerilerde bulunmuşlardır. Konuşma eğitimi dersi süreci boyunca katılımcılar belli aşamalarda grup olarak çalışma noktasında sorun yaşamışlardır (Şekil 8). Buna yönelik olarak katılımcılar bireysel konuşma sunumları yapmayı tercih etmiş, eğer grup olarak yapılacaksa da sınıf listesine göre değil iletişim hâlinde oldukları diğer arkadaşlarıyla çalışmak istemişlerdir. Bu bağlamda grup üyelerinin görev dağılımı noktasında aralarında sorun yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların çoğu online eğitim uygulamalarından memnun olduklarını ve derslerin verimli bir şekilde işlendiğini belirtmişlerdir. Sınavda dil becerilerine ilişkin soruların yer almasının öğrencilerin derse olan ilgilerini canlı tuttuğu düşünülmektedir. Fakat derste teorik kısmının işlenmesi aşamasında ders sorumlusu tarafından online derste yer verilen slaytların öğrencilerle de paylaşılması önerileri arasında yer almaktadır. Katılımcılar, tekerleme ve uzman videolarının online derslerde daha çok kullanılması gerektiğine dikkat çekmiş ve sesli kitap okumanın bireyin konuşma becerisini daha iyi bir seviyeye çıkaracağını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri ise teorik kısımdan sonra gerçekleştirilen sunumlara ilişkin önceki dönemlere ait bir sunum örneğinin sürecin başında paylaşılmasının kendilerine yardımcı olacağını belirtmiştir.

Şekil 8. Katılımcıların Sürece Yönelik Önerileri

K.5. İçerik olarak konunun özünü aldığımız düşünüyorum, sınava hazırlık da oldu. Fakat grup ödevlerinin öğrencilerin istediği kişilerle ya da öncesinde iletişiminin iyi olduğu arkadaşlarla yapılması sağlanabilir. Yaşanan durumdan dolayı öğrenciler arasında da iletişim problemi yaşanmıştır. Ayrıca sunumları grupça değil de bireysel olarak yapabiliriz. Herkesin kendisini tam anlamıyla yansıttığını düşünmüyorum.

K.6. Gruplar kendi isteğimizle seçilebilirdi. Ve ilk sunumlardan önce bize geçen yıldan vs. örnek sunumlar izletilebilirdi. Teşekkür ediyorum.

K.8. Süreç güzeldi ama sunumların uzaktan yapılması kendi açımdan teknik sorunların da yaşanmasıyla verimi düşürdü. Ancak şunu da iyi bilmekteyim ki konuşma becerisi, yüz yüzenin dışında gelişen teknolojinin koşullarıyla online olarak da elbette yapılır. Bütün bu süreçlerde teknik sorunları da göz önünde bulunduracağım ve kendimi bu konuda geliştireceğim.

4. Tartışma ve Sonuç

Covid-19 salgını, dünya geneline yayılarak farklı alanlara ilişkin sistemleri etkisi altına almıştır. Bu süreçte eğitim sistemi ve eğitimin sürdürülmesine hizmet eden paydaşlar büyük değişim yaşamışlardır. Araştırmacılar tarafından salgın döneminin eğitim sürecine olan etkilerini belirlemek amacıyla farklı araştırmalar (Gökçe, 2008; Barış ve Çankaya, 2016; Gürer ve Tekinarslan, 2016; Güngör, Çangal ve Demir, 2020; Karakuş, Ucuzsatar, Karacaoğlu, Esendemir ve Bayraktar, 2020) yapılarak süreç aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada ise Türkçe öğretmen adaylarının pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile yürütülen TRÖ 361 Konuşma Eğitimi dersi kapsamında, konuşma becerilerine yönelik görüşleri belirlenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecinde yürütülen Konuşma Eğitimi dersine ilişkin bakış açıları ortaya konularak sürece yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcılar bir konuşmayı güzel ve etkili kılan unsurların başında “diksiyonun” geldiğine dikkat çekmişlerdir. Yine doğru yerde yapılan “vurgu, tonlama, konuşma hızının ayarlanması, beden dilinin kullanımı, üslup, heyecan kontrolü, standart dil kullanımı” gibi unsurlar da bireyin diksiyonunu etkilemektedir. Zaten iletişim sürecinde konuşmanın hızı, nefes alıp verme biçimi, jest ve mimikler, beden duruşu gibi unsurları sözlü iletişim sürecinden bağımsız düşünmek (Kurudayıoğlu, 2003) olanaksızdır. Nitekim ilgili alan yazında yapılan diksiyon ve sözlü anlatım ile ilgili araştırmalar (Özdemir, 1986; Kıbrıs, 2010; Taşer, 2012; Gündüz ve Şimşek, 2014) da söz konusu unsurların bireyin söz söyleme sürecinde etkili olduğunu göstermektedir.

Katılımcılar diksiyon konusunda sosyal çevrelerinde en çok alanında “uzman kişileri” örnek almaktadır. Bunu özellikle üniversite hocaları ardından aile bireyleri takip etmektedir. Sever’in (1997) de belirttiği üzere bireyin temel dil becerilerinden olan konuşma becerisinin şekillenmesi sürecinde ailenin gelenek, görenek ve alışkanlıkları önemlidir. Birey yaşamının ilk evrelerinde bu eğitimden geçmekte ve becerinin temellerini atmaktadır. Okul yaşamı da bireyin dili doğru etkili kullanmasında etkili kurumların başında gelmektedir (Taşer, 2012). Başaran ve Erdem (2009), araştırmalarında öğretmen adaylarının konuşma

becerisi konusunda model aldıkları kişileri ele almıştır. Öğretmen adayları konuşma sürecinde en çok çocukluk dönemlerinde etkileşimde buldukları kişilerden, Türkçe/edebiyat öğretmenlerinden, üniversitede eğitim gördükleri hocalardan, ilkökul öğretmenlerinden, annelerinden ve arkadaşlarından etkilendiklerini ifade etmiştir. En az ise siyasetçiler, popüler müzik yapan sanatçılar ve haber spikerlerini model aldıklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırmada “yerel ağız kullanımı” öğrenciler arasında yaşanan konuşma sorunları arasında yer almaktadır. Katılımcıların araştırmaya katıldıkları bölgenin en çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi olmasının araştırma sonuçları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu sorunun düzeltilmesi bilinç ve uzun vadeli çaba gerektirmektedir. Nitekim Temizyürek (2007) de yapmış olduğu araştırmada bu konuya dikkat çekerek çözüm önerileri sunmuştur. Bu noktada öğretmenin standart konuşma dilini etkili bir şekilde kullanarak öğrencilere model olması, öğrencilere mümkün olduğunca çok ve nitelikli kitaplar okutmak, derslerde dramatisasyon tekniğinden yararlanmak öğrencilerin standart konuşma dilini kullanmaları için yapılabilecek uygulamalar arasında yer almaktadır.

İletişimin temel unsuru olan dil becerileri, uzaktan eğitim sürecinde sıkça kullanılmaktadır. Bu süreçte öğretmen ve öğrencinin ayrı mekânlarda olması, motivasyon eksikliği, kaygı gibi unsurlar ise uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel sorunlar arasında yer alır (Elcil ve Şahiner, 2014). İnsanların büyük bir kısmı bir topluluk önünde konuşmakta ve gözlerin sürekli üzerinde olmasından çekinir. Amerika’da yapılan araştırmalar, halkın yaklaşık %75’inin topluluk önünde konuşurken kaygılandıklarını ve heyecan yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Arıkan, 2004). Bu noktada dijital ortam öğrencilerin öz güven kazanmalarına yardımcı olmakta ve akran baskısını azaltmaktadır (Kaplan ve Gülden, 2021). Kaplan ve Gülden (2021) yürüttükleri araştırmada uzaktan eğitim yoluyla yapılan konuşma eğitiminin dijital araçlarla kendini ifade eden öğrenciler için bir avantaj olduğunu belirtmektedir. Nitekim bu araştırmada yer alan katılımcılar da ders kapsamında yapmış oldukları sunumların özellikle heyecanı kontrol etme noktasında işlerini kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Bu noktada heyecanı kontrol etme tekniklerinden yararlanmak, nefes egzersizleri, karşıda kimsenin olmadığını varsayma gibi çalışmalar (Doğan, 2009) konuşmacıyı rahatlatmakta ve kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırmaktadır. Nitekim yapılan online derslerde de bu unsurlara dikkat edilerek süreç devam ettirilmiştir. Yine katılımcılar bu sürecin “asalak ses kullanımı” üzerinde olumlu etkisi olduğunu ifade etmiştir. Asalak sesler, bireyin dinlediklerini ve izlediklerini anlayamamalarına, yavaş okumalarına, anlama ulaşamamalarına neden olmaktadır (Aldemir ve Aytan, 2022). Yelli ve Topçuoğlu Ünal (2022) rehberli okuma tekniğinin öğrencilerin konuşma becerilerine olan etkisini inceledikleri araştırmada, uygulanan tekniğin öğrencilerin son test puanlarını deney grubu lehine anlamlı bir şekilde etkilediğini tespit etmiştir. Bu yolla öğrencilerin konuşma sürecinde asalak ses kullanımı azalmış, sözcükleri diksiyon kurallarına uygun şekilde telaffuz etme, ünlü ve ünsüz sesleri doğru bir şekilde okuma becerileri gelişmiştir. Bu araştırmada da katılımcılar yapmış oldukları sunumların kullandıkları asalak sesleri fark etmelerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Yani uygulanan yeni teknik ve yapılan doğru müdahaleler bireyin konuşma becerisini etkilemekte ve geliştirmektedir.

Çalışma sonucunda katılımcıların süreç boyunca bazı sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Sözcüklerin doğru bir şekilde telaffuz edilememesi ise en sık yaşanan sorundur. Ses simgelerine yüklenen anlamların karşıdaki kişi tarafından tam olarak anlaşılabilmesinin ön şartı doğru telaffuzdur (Orhan, 2010). Zaten bireyin konuşma becerisini kazanabilmesi için dilin dilbilgisi kurallarını ve telaffuzunu iyi bir şekilde bilmesi gerekir (Demirel, 1993). Konuşma dilinde sözcüklerin nasıl telaffuz edildiğinin bilinmemesi bireyde strese neden olmakta, stres seviyesi artan birey ise hedef dilde konuşanların kendini anlamayacağını düşünerek korkmaktadır (Archibald, 2012). Nitekim telaffuz sorunları, hedef dilin sözlü iletişim sürecinde kullanılmasının önündeki engellerdendir (Şenyiğit ve Okur, 2019). Doğru telaffuzun, öğrencinin öğrenim etkinliklerini doğru bir şekilde tamamlaması ve toplumda kendine bir yer edinmesine etkisi düşünüldüğünde konunun da önemi kavranacaktır (Çiçek, 2005). Katılımcılar telaffuz sorunlarının yanı sıra “internet erişimi, bağlantı sorunu, cihaz temini” gibi konularda teknik sorunlar yaşamışlardır. Bu durum da öğrencilerin derslere düzenli olarak katılmamasına, katılsalar bile dersin belli yerlerinde sanal sınıftan ayrılmalarına neden olmuş dolayısıyla ders bütünlüğü bozulmuştur. Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda (Bayburtlu, 2020; Erdem ve Görgülü Arı, 2021; Doğan ve Demir, 2023) da konu ile ilgili benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Erdem ve Görgülü Arı (2021) yaptıkları araştırmada çevrimiçi verilen derslerde öğrencilerin derslere katılım sağlama noktasında yaşadıkları sorunlar tespit etmişlerdir. Araştırmada

“tablet, bilgisayar gibi elektronik cihazların temini, internet altyapısı, elektrik kesintileri” gibi sorunlar öğrencilerin süreçte yaşadığı sorunlar arasında yer almaktadır. Bu noktada araştırma sonuçlarının ilgili alan yazın ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Konuşma sürecinde öğrencilerin hedef dili daha rahat bir şekilde gerçek ortamda tecrübe edebilmesi oldukça önemlidir. Ayrıca bu süreçte öğretmenin farklı yöntem ve teknikleri bir arada kullanması, geleneksel yöntemlerin dışına çıkması gerekmektedir (Bekdaş, 2017). Bu çalışmada da katılımcılar konuşma eğitimi dersinin, kendilerine en çok pratik yapma imkânı sunduğunu ve bireyin konuşma becerisinin de en etkili şekilde bu yolla gelişebileceğine vurgu yapmışlardır. Diğer taraftan sesli okuma prozodisinin anlama ve konuşma becerilerinde birleştirici bir etkisi olduğu bilinmektedir (Lynott ve Connell, 2010). Yine Keskin, Baştuğ ve Akyol (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada uygun prozodik modelin sağlandığı öğrenme ortamlarında öğrencilerin anlama ve kendilerini sözel olarak ifade edebilme becerilerinin gelişeceğini belirlemiştir.

Araştırma sonuçları bütüncül bir bakış açısıyla ele alındığında eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi ve kriz durumlarının etkili bir şekilde yönetilebilmesi için uzaktan eğitimin gerekli olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak yeni yapılacak çalışmalara birtakım önerilerde bulunulabilir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirecek farklı dijital etkinliklere yer verilebilir. Yine araştırmacılar bu uygulamaları diğer dil becerilerinde kullanıp öğrenci becerilerine olan yansımalarını ele alabilir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sunumlarını bireysel olarak gerçekleştirmek istedikleri belirlenmiş ve iş birliği içinde çalışmaktan kaçınmışlardır. Dolayısıyla yapılacak araştırmalarda öğrencilerin iş birliği yapma becerilerini geliştirecek uygulamalara yer verilebilir. Bu noktada yaşanan Covid-19 pandemi sürecinde edinilen tecrübeden hareketle olası pandemi vb. durumları göz önünde bulundurmamak ve kurumların teknik alt yapısını güçlendirme yoluna gidilmesi yerinde olacaktır.

Kaynaklar

- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve anlatmak*. Pan Yayıncılık.
- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 69-71.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Al-Arimi, A. (2014). Distance learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 82-88.
- Aldemir, F. F. ve Aytan, T. (2022). Öğretmen görüşlerine göre Viyana'da Türkçe öğretiminin sorunları ve çözüm önerileri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 204-228. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.1122796>
- Alkan, C. (1987). Açıköğretim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay. No:157.
- Archibald, J. (2012). Developing natural and confident speech: drama techniques in the pronunciation class. In P. Avery ve S. Bhrlich (Eds.), *Teaching American English Pronunciation*. Oxford University Press.
- Arıkan, M. (2004). *Nitelikli insan*. Bilge Yayıncılık.
- Barış, M. F. ve Çankaya, P. (2016). Akademik personelin uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 399-413.
- Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). Öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili görüşleri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 743-754.
- Bayburtlu, Y.S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151.
- Bekdaş, M. (2017). Yabancı dil öğretiminde oyunların konuşma becerisine etkisi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 18-26.
- BlueJurnes, W. ve Gurdner, D. L. (1995). Learning styles: Implications for distance learning. *New directions for adult and continuing education*, 67.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri- Beş yaklaşma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3.Bas.). (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (Çev. Ed. S. B. Demir). Eğiten Kitap.
- Çiçek, A. (2005). Erzincan merkez ilköğretim okulları ikinci kademede okuyan bazı öğrencilerdeki telaffuz problemleri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 77-89.

- Çongur, H. R. (1995). Söz sanatı (I). *TÖMER Dil Dergisi*, S. 28.
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 203-212.
- Demirel, M. (1993). Öğrenme stratejilerinin öğretimi. *Eğitim ve Bilim*, 17(88), 52-59.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Millî Eğitim Yayınları.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Doğan, Z. ve Demir, S. (2023). Pandemi dönemindeki çevrim içi Türkçe derslerinin yazma eğitimine yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 12(2), 727-760. <https://doi.org/10.7884/teke.1312783>
- Elcil, Ş., Şahiner, D. (2014). Uzaktan eğitimde iletişimsel engeller. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 6 (1), 21-33.
- Erdem, İ. (2019). *Konuşma eğitimiyle ilgili temel kavramlar. Dil Eğitiminin Temel Kavramları*. (ed. Karatay, H). ASOS Yayınları, 121-150.
- Erdem, S. ve Görgülü Arı, A. (2021). Çevrim içi eğitimde öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin araştırılması. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi (Josse)*, 1(4), 57-79. <https://doi.org/10.53047/josse.896896>
- Ergenç, İ. (2000). *Dilin beyindeki organizasyonu ve konuşmanın gerçekleşmesi: multidisipliner yaklaşımla beyin ve kognisyon*. Çizgi Tıp Yayınevi.
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme sürecinde uzaktan eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 1-12.
- Göktaş, Y., Yıldırım, Z. ve Yıldırım, S. (2008). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim fakültelerindeki durumu: Dekanların görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 30-50.
- Gündüz O. ve Şimşek T. (2014). *Uygulamalı konuşma eğitimi*. Grafiker Yayıncılık.
- Güneş, F. (2000). *Okuma-yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ocak Yayıncılık.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngör, H., Çangal, Ö. ve Demir, T. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimine ilişkin öğrenici ve öğretici görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 1163-1191. <https://doi.org/10.17152/gefad.756612>
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E. ve Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*. <https://10.17569/tojqi.74876>
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim* (4.Baskı). Pegem Akademi.
- İzmirli, S. ve Akyüz, H. İ. (2017). Eş zamanlı sanal sınıf yazılımlarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13(4), 788-81.
- Kallio, H., Pietila, A. M., Johnson, M. ve Kangasniemi, M. (2016). Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of Advanced Nursing*, 72(12), 2954-2965. <https://doi.org/10.1111/jan.13031>
- Kaplan, K. ve Gülden, B. (2021). Öğretmen görüşlerine göre salgın (COVID-19) dönemi uzaktan eğitim ortamında Türkçe eğitimi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 233-258. <https://doi.org/10.29000/rumelide.995291>
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N. ve Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 220-241. <https://doi.org/10.29000/rumelide.752297>
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Pegem Yayıncılık.
- Keskin, H., Baştuğ, M. ve Akyol, H. (2013). Sesli okuma ve konuşma prozodisi: ilişkisel bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 168-180.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Türkçe II- Sözlü anlatım*. Kök Yayıncılık.
- Koçdar, S. (2006). *Uzaktan eğitim ders kitaplarının geribildirim açısından değerlendirilmesi: Anadolu Üniversitesi'nin uzaktan eğitim veren işletme ve iktisat fakülteleri örneği* (Yüksek lisans tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 287.
- Lynott, D. ve Connell, L. (2010). The Effect of prosody on conceptual combination. *Cognitive Science*, 34(6), 1107-1123. <https://doi.org/10.1111/j.1551-6709.2010.01119.x>
- Marshall, B., Cardon, P., Poddar, A., ve Fontenot, R. (2013) Does sample size matter in qualitative research?: A review of qualitative interviews in is research. *Journal of Computer Information Systems*, 54(1), 11-22.

- Marton, F. (1988). Phenomenography: A research approach to investigating different understandings of reality. Sherman, R. R. ve Webber, R. B. (Eds.), *Qualitative research in education: Focus and methods içinde* (ss.140-160). Psychology Press.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Üçüncü Basımdan Çeviri) (S. Turan, Çev.). Nobel Akademi.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2016). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: nitel veri analizi*. (S. Akbaba Altun, A. Ersoy, Çev.). Pegem Akademi.
- Moore, J. L., Dickson-Deane, C. ve Galyen, K. (2011). e-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same?. *The Internet and higher education*, 14(2), 129-135. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2010.10.001>
- Moore, M. ve Kearsley, G. (2005). *Distance education : a system view*. Wadsworth.
- Oğurlu, E. (2020). Tarih boyunca pandemiler ve uluslararası sisteme etkileri. *Turkish Studies*, 15(4), 791- 805.
- Orhan, S. (2010). *Altı şapkalı düşünme tekniğinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmesine etkisi* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Özdemir, E. (1986). *Konuşma sanatı*. Remzi Kitabevi.
- Patton, M. Q.(2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (S. B. Demir, M. Bütün, Çev.). Pegem Akademi.
- Sever, S. (1997). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. Morpa Yayınları.
- Simonson, M., Smaldino, S. E., Albright, M. ve Zvacek, S. (2012). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*. Boston: Pearson Education, Inc.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Şenyiğit, Y. ve Okur, A. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma becerisi ve telaffuz eğitimi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 519-549.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2021). <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66507/s.html> (Erişim Tarihi: 10.10.2023).
- Taşer, S. (2012). *Konuşma eğitimi*. PegasusYayıncılık.
- Temizyürek, F. (2007). İlköğretim ikinci kademede konuşma becerisinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131.
- Türkçe Dersi Öğretim Programı (2015). Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019). Türkçe dersi (1,2,3,4,5,6,7 ve 8. sınıflar) öğretim programı. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- VanderVen, K. (1994). Viewpoint: The power and paradox of distance education. *The On-line Chronicle of Distance Education and Communication (Online journal)* 7(2). Available Usenet Newsgroup alt.education.distance.
- Wolfe, L. (1994). The digital co-op: Trends in the virtual community. Paper presented at the Writers' Retreat on Interactive Technology and Equipment. Vancouver, BC: The University of British Columbia Continuing Studies.
- Yelli, E. Y. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2022). Rehberli okuma tekniğinin öğrencilerin konuşma becerilerine etkisi. *International Journal of Language Academy*, 10(4).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Seçkin Yayınları.
- Yıldız, E. P., Çengel, M. ve Alkan, A. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(33), 132-153. <https://doi.org/10.26466/opus.811510>
- YÖK (2018). Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı (Electronic version). 25.06.2024'te YÖK'ün resmî internet sayfasından alınmıştır. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Turkce_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun tarih 25.02.2024 sayılı 22496 ve karar 16 ile etik kurul izin belgesi almış olduğunu beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
